

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΓΔΟΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πέμπτη 19 Ιανουαρίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής Κ.Ο.Θ.

Έλκης Μπαλτάς

Συμβούλιο Ειδικού Ταμείου Οργάνωσης Συναυλιών

Ζωή Σαμαρά

Παναγιώτης Μπακατσής

Γιάννης Μάντακας

Κώστας Πατσαλίδης

Κώστας Χατζηκωνσταντίνου

Καλλιτεχνική Επιτροπή

Κώστας Νικήτας

Παύλος Καϊμάκης

Γεώργιος Γράλιστας

Μίκης Μιχαηλίδης

Κώστας Γριμάλδης

Καλλιτεχνική Επιμέλεια Προγράμματος

Άσπα Μαλτσιδω

Για φωτογράφιση, μαγνητοσκόπηση ή ηχογράφιση των συναυλιών απαιτείται άδεια από τη Διεύθυνση της Κ.Ο.Θ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

ΑΛΚΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ

ΣΟΛΙΣΤ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

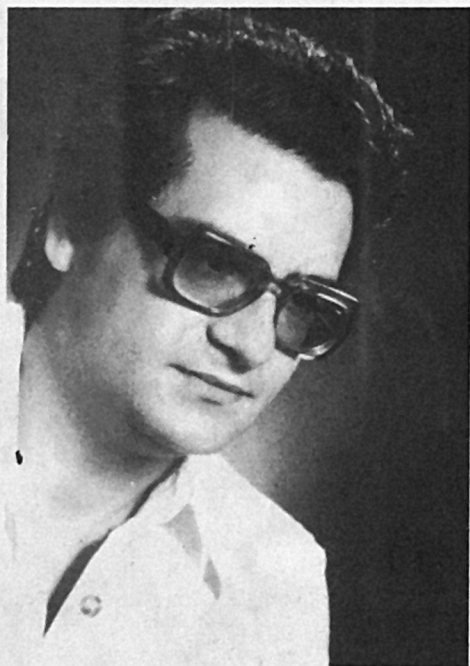
ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1959, σαν τμήμα του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης με τον αρχικό τίτλο «Συμφωνική Ορχήστρα Βορείου Ελλάδος» (Σ.Ο.Β.Ε.)

Το Νοέμβρη του 1969 έπειτα από συνεχείς προσπάθειες του Σόλωνα Μιχαηλίδη, που ήταν ο ιδρυτής και μόνιμος διευθυντής της Σ.Ο.Β.Ε., η ορχήστρα κρατικοποιήθηκε και πήρε τον τίτλο «Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης» Κ.Ο.Θ.

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, εκτός από τις τακτικές της εμφανίσεις συχνά δίνει συναυλίες σε σχολεία, εργοστάσια, πολιτιστικά κέντρα και σε πόλεις της Βόρειας Ελλάδας.

Με την Κ.Ο.Θ. συνεργάστηκαν παγκοσμίου φήμης σολίστες. Από το 1966 η Κ.Ο.Θ. συμμετέχει τακτικά στα διεθνή φεστιβάλ «Δημήτρια» Θεσσαλονίκης και Αθηνών.

ΑΛΚΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε στο Κρατικό Ωδείο της πόλης του βιολί με τον Στ. Παπαναστασίου και ανώτερα θεωρητικά με το Σόλωνα Μιχαηλίδη. Για ένα διάστημα ήταν μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης και συνεργάτης του Μουσικού Τμήματος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το 1970 και 1971 με υποτροφία της οργάνωσης «Μουσικά Νιάτα» πήρε μέρος σαν βιολιστής στην «παγκόσμια ορχήστρα νέων» (στον Καναδά και το Βέλγιο).

Το 1974 πήρε το πτυχίο της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ. και με υποτροφία της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών συνέχισε τις σπουδές του στην Ανώτατη Μουσική Ακαδημία του Δυτικού Βερολίνου. Το Μάρτιο του 1978 το δίπλωμα διεύθυνσης ορχήστρας από τον καθηγητή Hans Martin Rabenstein.

Έχει διευθύνει την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, την Ορχήστρα της Ε.Ρ.Τ., την Όπερα Θεσσαλονίκης, την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, την Εθνική Λυρική Σκηνή και έχει δώσει πολλές συναυλίες συμφωνικής μουσικής και παραστάσεις όπερας στην Ιταλία, Γερμανία, Βουλγαρία, Πολωνία, Αυστρία, Βέλγιο, Σοβιετική Ένωση και σ' άλλες χώρες. Έχει διευθύνει έργα Ελλήνων και ξένων συνθετών για ηχογραφήσεις από την ΕΡΤ, τη Βελγική και την Ιταλική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση.

Σαν συνθέτης έχει γράψει έργα συμφωνικής μουσικής, χορωδιακά, μουσικής δωματίου κ.ά.

Ο Άλκης Μπαλτάς είναι από τα ιδρυτικά στελέχη και μέλη σήμερα της οργανωτικής επιτροπής των Διεθνών Μουσικών Ημερών, που διοργανώνει η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης.

Από το 1983 είναι διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Ο Δημήτριος Μαρινάκης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1950 και είναι μέλος της Ορχήστρας Ποικίλης Μουσικής της Ε.Ρ.Α. Έγινε γνωστός σαν ντράμμερ και εκτελεστής κρουστών στην Τζαζ και Ροκ μουσική. Αργότερα σπούδασε στο Ωδείο Αθηνών με δάσκαλο τον Ν. Κορατζίνο απ' όπου αποφοίτησε το 1982 με άριστα παμψηφεί και Α' βραβείο. Στην συνέχεια έγινε μέλος της Κ.Ο.Α. και άρχισε καριέρα σαν σολίστ στα κρουστά με πετυχημένα ρεσιτάλ και ηχογραφήσεις για την Ε.Ρ.Τ. καθώς και άλλες ζωντανές παρουσιάσεις με κρουστά στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Έχει συμπράξει σαν σολίστ με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών και είναι ο πρώτος εκτελεστής του «χαρακτηριστικού κομματιού» για ξυλόφωνο σε ντο μείζονα του Ν. Σκαλκώτα. Το 1987 μαζί με άλλους 9 εκτελεστές κρουστών ιδρύουν στην Αθήνα το συγκρότημα κρουστών «ΣΗΜΑΝΤΡΑ» με στόχο την προώθηση και γνωστοποίηση της μεγάλης και πολλά υποσχόμενης μουσικής φιλολογίας για κρουστά μουσικά όργανα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Σ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ: «Κερύνεια», Συμφωνική Εικόνα.
(1905-1979)

P. CRESTON: Κοντσερτίνο για μαρίμπα και ορχήστρα
(1906) έργο 21.

Vigorous

Calm

Lively

Μαρίμπα: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ
Α' Εκτέλεση

Διάλειμμα

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

A. DVORAK: Συμφωνία αρ. 2 (7)
(1841-1904) σε ρε ελάσσονα, έργο 70.

Allegro maestoso

Poco Adagio

Scherzo. Vivace

Finale. Allegro

ΣΟΛΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

«ΚΕΡΥΝΕΙΑ», ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Ο συνθέτης σημείωσε για το έργο του:

«Θρήνος, προσευχή, ελπίδα...

Αφιέρωμα αγάπης και τιμής στη γλυκειά μικρή πολιτεία, που πρώτη πλήρως πικρά το τίμημα στο βάρβαρο επιδρομέα, που πρώτο το χώμα της βεβηλώθηκε κι οι ακρογιαλιές της μολύνθηκαν από του Αττίλα τη βρωμιά. Εκεί πρώτα έσβησε το φως κι η λάμψη της χαρούμενης ζωής και από κει το σκοτάδι της σκλαβιάς απλώθηκε στο μισό νησί.

Η αναπόληση της ασύγκριτης ομορφιάς της, ζυμωμένη βαθειά με τις μνήμες των παιδικών μας χρόνων αναδύει μέσα στην ψυχή τον πόνο με την προσευχή, το θρήνο με την ελπίδα...

Από τα βάθη των αιώνων, όμως, προβάλλει η ψυχή της, η ψυχή όλου του μαρτυρικού νησιού ολόρθη κι αδάμαστη και με καρτερία πίστη κι ελπίδα υπομένει και προσμένει το φως της Λευτεριάς».

(Γενάρης 1976).

Σ.Μ.

Ο συνθέτης και μουσικολόγος Σόλων Μιχαηλίδης γεννήθηκε στη Λευκωσία της Κύπρου το 1905 και πέθανε στην Αθήνα το 1979.

Σπουδές: Σύνθεση και διεύθυνση ορχήστρας στο Λονδίνο, στο Trinity College of Music και στο Παρίσι στην Ecole Normale de Musique με τη Nadia Boulanger και στη Schola Cantorum με το Guy de Lioncourt και τον Marcel Labey, ιδρυτή του Ωδείου Λεμεσού στην Κύπρο. Από το 1957 διευθυντής του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης και το 1959 ιδρυτής της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης.

Μέλος σε πολλές διεθνείς επιτροπές.

Δημοσίευσε πολλές αξιόλογες μουσικολογικές μελέτες συμμετείχε στη σύνταξη του αγγλικού λεξικού μουσικής «Grove». Η μουσική του απόλυτα προσωπική, επηρεασμένη από την αρχαιότητα, τη βυζαντινή παράδοση και το δημοτικό τραγούδι. Έγραψε έργα για ορχήστρα, χορωδία, θέατρο, μουσική δωματίου, και έργα για πιάνο, άρπα και φωνή.

Ο αμερικανός συνθέτης ιταλικής καταγωγής Paul Creston γεννήθηκε στο 1906 στη Νέα Υόρκη. Αρχικά ήταν τραπεζικός υπάλληλος, αλλά σπούδασε με ιδιαίτερα μαθήματα εκκλησιαστικό όργανο. Έπαιζε πρώτα μουσική σε κινηματογράφους (1927-1934) και μετά έγινε οργανίστας στην εκκλησία St.Malachy της Νέας Υόρκης. Το 1956 εκλέχθηκε πρόεδρος της εθνικής εταιρείας αμερικανών συνθετών και διευθυντών. Το συνθετικό του έργο είναι πολύ πλούσιο: περιλαμβάνει 5 συμφωνίες, κοντσέρτα για διάφορα όργανα, έργα για χορωδία και άλλα. Έγραψε επίσης και ένα δοκίμιο με θέμα «οι αρχές του ρυθμού».

Η μαρίμπα είναι ένα ξύλινο κρουστό αφρικανικής προέλευσης το οποίο μεταφέρθηκε στην Αμερική από τους δούλους. Έγινε λαϊκό όργανο των χωρών της λατινικής Αμερικής και από εκεί πέρασε στην ελαφρά και τη συμφωνική μουσική.

Το κοντσερτίνο για μαρίμπα και ορχήστρα του Creston τελείωσε το Μάρτιο του 1940 και αποτελείται από τρία μέρη. Το πρώτο μέρος έχει δύο θέματα από τα οποία το ένα έχει δυναμικό χαρακτήρα και ακούγεται στην αρχή στα βιολιά και το πρώτο φλάουτο. Το δεύτερο θέμα πρωτοεμφανίζεται στα κόρνα και χαρακτηρίζεται από συγκοπές στη μελωδία ενώ συνοδεύεται από συνεχή όγδοα σαν οστινάτο. Μια μικρή επεξεργασία σαν φούγκα του πρώτου θέματος οδηγεί στην είσοδο της μαρίμπας η οποία ξαναφέρει το πρώτο θέμα. Ακολουθεί ένα επεισόδιο με το δεύτερο θέμα στο σολιστικό όργανο. Το πρώτο μέρος αποκορυφώνεται με τον σύγχρονο συνδυασμό των δύο θεμάτων ή στοιχείων τους.

Το δεύτερο μέρος είναι ένα όμορφο ήρεμο κομμάτι στο οποίο κυριαρχεί μια απαλή μελωδία που συγκεντρώνει διαδοχικά τα όργανα της ορχήστρας. Η σόλο-μαρίμπα έχει εδώ το ρόλο της συνοδείας και ταιριάζει πολύ καλά στην ήρεμη ατμόσφαιρα με το γλυκό ηχητικό χρώμα της.

Το τελευταίο μέρος αποπνέει ζωντάνια και χαρά μέσα από ένα εμπνευσμένο παιχνίδι του ρυθμού, και δίνει ένα δεξιοτεχνικό και λαμπρό τέλος σ' αυτό το χαριτωμένο κοντσέρτο.

Evelin Voigtmann

Όπως ο Σούμαν έκανε πολλά για να γνωρίσει (και να αναγνωρίσει) ο κόσμος τον Μπράμς σαν συνθέτη (μέσα στ' άλλα, γράφοντας και το περιλάλητο εκείνο άρθρο «Neue Banen» «Νέοι δρόμοι» στη *Neue Zeitschrift für Musik*) έτσι κι ο Μπράμς με το δικό του τρόπο, όχι με τα βροντερά λόγια του πολεμιστή μουσικοκριτικού, αλλά από την αφανή θέση του ως ειδικός σύμβουλος του Αυστριακού Υπουργείου Παιδείας, φρόντισε να κάνει γνωστό τον Ντβόρζακ και να τον τραβήξει έξω από τα στενά όρια της πατρίδας του. Αυτά στα 1878 κι ο Ντβόρζακ είχε ήδη στο ενεργητικό του πολλά έργα (μουσική δωματίου, όπερες, την πασίγνωστη «Σερενάτα για έγχορδα») καθώς και 5 συμφωνίες, όλες λίγο πολύ γραμμένες στο πρότυπο μιας βαγκνερικής γραμματικής, που όμως μαρτυρούν αδιάψευστα το δυνατό συμφωνικό νεύρο του. Έκτοτε αρχίζει μια εκπληκτική ανοδική πορεία. Ο εκδότης (και εκδότης του Μπράμς) Simrock εκδίδει έργα του, ο βιολιστής Joachim (και φίλος του Μπράμς) παρουσιάζει έργα του στο Βερολίνο, ο διάσημος μαέστρος Richter παίζει με τη Φιλαρμονική της Βιέννης τη συμφωνία του στη ρε μείζονα. Ο φτωχός αυτός βιοπαλαιστής μουσικός (στην αρχή έπαιζε βιολί στην ορχήστρα της Εθνικής Τσέχικης Όπερας, αργότερα πήρε τη θέση του οργανίστα στην εκκλησία του St. Adalbert στην Πράγα) επρόκειτο να γίνει η μεγαλύτερη μουσική φυσιογνωμία της πατρίδας του (μετά —χρονολογικά μονάχα— τον Σμέτανα, κάτω από την μπαγκέτα του οποίου είχε παίξει τόσες φορές στην ορχήστρα) και ένας από τους ελάχιστους μείζονες συμφωνιστές της κατηγορίας του Μπετόβεν.

Η ζωή του Ντβόρζακ (και το δημιουργικό του έργο) έμελλε να συνδεθεί όχι τόσο με την πατρίδα του, αλλά με δυο άλλα κράτη, την Αγγλία και την Αμερική. Από το 1884 ως το 1891 ο Ντβόρζακ επισκέφτηκε την Αγγλία συνολικά 9 φορές και εκεί ήταν που ευτύχησε να γίνει όχι μόνο ένα αναγνωρισμένος συνθέτης, αλλά και ένας παραγωγικός δημιουργός που δεχόταν ασταμάτητα παραγγελίες για καινούργια έργα. (Κάτι είχε η Αγγλία που δεν ξεπετούσε δικούς της συνθέτες, αλλά ήξερε να κερδίζει και να αγκαλιάζει ηπειρωτικούς δημιουργούς σαν τον Χαίντελ, τον Χάυντν, τον Κλεμέντι, τον Βέμπερ, τον Μέντελσον, τον Ντβόρζακ, τον Γιάννατσεκ). Για την Αγγλία έγραψε και την έβδομη συμφωνία του¹, ύστερα από παραγγελία της Βασιλικής Φιλαρμονικής Εταιρίας (ενώ ταυτόχρονα αγορευόταν και επίτιμο μέλος της), αυτό το πιο σημαντικό συμφωνικό δημιούργημά του («Δεν έχω καμία επιφύλαξη στο να συγκαταλέξω τη δεύτερη (έβδομη) συμφωνία του Ντβόρζακ, μαζί με τη συμφωνία στη ντο μείζονα του Σούμπερτ και τις τέσσερις συμφωνίες του Μπράμς, στα μεγαλύτερα και καθαρότερα δείγματα της έντεχνης αυτής φόρμας από την εποχή του Μπετόβεν» γράφει κατηγορηματικά ο Donald Francis Tovey²) μαζί με τη «Συμφωνία αρ. 4» στη σολ μείζονα, που κι αυτή επίσης παίχτηκε στο Λονδίνο.

Η Αμερική, από την άλλη μεριά, ήταν για τον Ντβόρζακ μια περίοδος τριών περίπου χρόνων (1892-95). Το δημιουργικό αποτέλεσμα από τη διαμονή του στην ξένη αυτή χώρα —στην οποία πήγε για να αναλάβει τη διεύθυνση του New York National Conservatory of Music— ήταν η «Συμφωνία αρ. 5» (αυτή με τον υπότιτλο «Του Νέου Κόσμου»), η πιο δημοφιλής κατά τ' άλλα συμφωνική δημιουργία του, καθώς και το κοντσέρτο για τσέλο. (Υπάρχουν —αμερικανικά— βιβλία —και καλά μάλιστα, όπως το «The Symphony» της Louise Cyler— που υποστηρίζουν ότι «ο Ντβόρζακ θα έμενε ίσως ένας από τους πάμπολλους ήσσονες συμφωνικούς συνθέτες που δημιουργούσαν κατά τα τέλη του 19ου αιώνα, αν δεν είχε επισκεφτεί τις Ηνωμένες Πολιτείες»³¹).

Το πρώτο μέρος της συμφωνίας (*Allegro Moderato*, ρε ελάσσονα, 6/8) σε φόρμα σονάτας, αρχίζει αμέσως με το πρώτο θέμα, βιαστικό και ανήσυχο, παιγμένο από τις βιόλες και τα τσέλα, το οποίο «απαντούν» τα κλαρινέτα μια πέμπτη ψηλότερα (Παρ. 1). Για να φτάσουμε στο β' θέμα, το ενδιαμέσο υλικό δομείται από δυο στοιχεία του κυρίου θέματος (α, β όπως δείχνεται στο παράδειγμα 1), που επενεργώντας με διάφορους τρόπους χτίζουν καινούριες μουσικές ιδέες.

Το δεύτερο θέμα, ένα τέλειο δείγμα ντβόρζακικής ατέρμονης, πλαστικότητας μελωδίας, είναι σε σι ύφεση μείζονα και ακούγεται σε p πρώτα από τα ξύλινα πνευστά (φλάουτα και κλαρινέτα)· ύστερα, το ίδιο σιγανά, προστίθενται και τα α' βιολιά (Παρ. 2).

Η έκθεση φαίνεται πως θα τελειώσει στη δεσπόζουσα της ρε ελάσσονας· τελειώνει ωστόσο, με τη χαρακτηριστική γοργή μετατροπική γλώσσα του Ντβόρζακ στη φα δίεση μείζονα, η οποία θα χρησιμεύσει ως δεσπόζουσα της σι ελάσσονας.

Η ανάπτυξη ξεκινάει από τη σι ελάσσονα με μια παράθεση του β' θέματος, χρωματικά επεξεργασμένου του α' βιολιά που διακόπτεται από απότομα ξεσπάσματα ολόκληρης της ορχήστρας με το α' θέμα. Οι αντιθετικές δυναμικότητες είναι πυκνές· κάθε τόσο επανέρχεται σε ff το α' θέμα, περνάει από διάφορα τονικά κέντρα, για να επανέλθει στη ρε ελάσσονα και για να περάσει τελικά με το β' θέμα στη ρε μείζονα.

Η επανέκθεση (στη βασική τονικότητα της ρε ελάσσονας) διαφορετική από τα κλασικά πρότυπα, οδηγεί σε διαφορετικές εξελίξεις. Στην ουσία σχηματίζεται μόνο από το α' θέμα. Μετά από μια βροντερή, γεμάτη ένταση έκρηξης όλης της ορχήστρας, το α' θέμα έρχεται σε pp στα τσέλα και λίγο αργότερα στα κόρνα για να οβήσει το πρώτο μέρος σε ppp.

Το δεύτερο μέρος (*Poco Adagio*, φα μείζονα 4/4) ξεκινάει ήρεμα με το κύριο θέμα παιγμένο από τα ξύλινα και με ένα διακριτικό πιτσικάτο των εγχόρδων. Η μελωδία αυτή, κατά κοινή ομολογία μια από τις ωραιότερες που έγραψε ο Ντβόρζακ, δίνεται από το κλαρινέτο (ψηλότερα από το όμποε). Ο χαρακτήρας αυτής της πρώτης οκτάμετρης πρότασης, έχει έναν εκκλησιαστικό αέρα, μοιάζει λιγάκι σαν κοράλ. (Με κάτι τέτοιες παραγράφους, παρμένες από τα ίδια τα μουσικά έργα πρέπει να δουλέψει ο θεωρητικός στο

μάθημα της αρμονίας στο τετραφωνισμένο αυτό «θέμα» ο αυστηρός δάσκαλος της αρμονίας θα χαρεί να βρει ακόμα και στον Ντβόρζακ λάθη, π.χ. τις παράλληλες πέμπτες ανάμεσα στα μέτρα 5-6) (Παρ. 3). Μια σειρά από διαφορετικά θέματα ακολουθούν, το καθένα δοσμένο σε διαφορετική ομάδα οργάνων: φλάουτα — όμποϊ, βιολιά, κόρνα. Η μελωδική περιπλάνηση, διακλαδισμένη σε όλα τα χρώματα της ορχήστρας, συνεχίζεται ατέλειωτα σαν ένας αένας νόστος, ώπου — επιτέλους — ξαναγυρίζουμε στην αρχική πρόταση, παιγμένη και πάλι από τα ξύλινα πνευστά και με ένα τρέμολο των βιολιών σε *ppp*. Όταν ο Ντβόρζακ ολοκλήρωσε το υπέροχο και βαθύτατο αυτό μέρος της συμφωνίας του, εκμυστηρεύθηκε σ' ένα φίλο του: «Τελείωσα το δεύτερο μέρος της νέας συμφωνίας μου και είμαι με τη δουλειά μου ξανά τόσο χαρούμενος και μακάριος, όπως ήμουν και πριν και όπως, με τη θέληση του Θεού, θα είμαι και στο μέλλον γιατί το σύνθημά μου είναι και παραμένει «Θεός, Αγάπη, Πατρίδα». Αυτό αρκεί για να φτάσουμε στον ευτυχισμένο σκοπό»⁴.

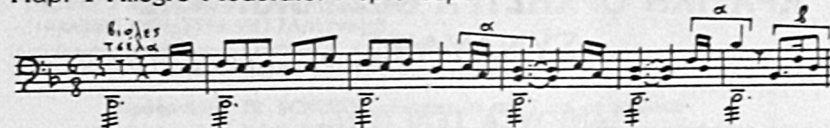
Το σκέρτσο (*Vivace*, ρε ελάσσονα, 6/4) είναι ένα από τα πιο πετυχημένα του Ντβόρζακ. Τί καταπληκτικά σκέρτι μπορεί να γράψει ένας τέτοιος μελωδικός και δυναμικός συνθέτης του αναστήματός του, καθώς ταυτόχρονα αντλεί (όπως επιτάσσει κι η αισθητική του μέρους αυτού) από την τσέχικη λαϊκή μουσική φλέβα! Το θέμα παίζεται από τα φαγκότα και τα τσέλα και συνοδεύεται με ένα χαρακτηριστικό ρυθμικό σχήμα από τα βιολιά (Παρ. 4). Μετά από μια κόντα οδηγούμαστε στο τρίο (σολ μείζονα). Η μελωδία του (με «κανονικές» εισόδους), δοσμένη στα ξύλινα, συνοδεύεται από ένα τρέμολο των χαμηλών εγχόρδων (Παρ. 5), για να περάσει ξανά στο σκέρτσο, το οποίο τώρα δεν αποτελεί επανάληψη, αλλά τμήμα ξαναγραμμένο, διαφορετικά επεξεργασμένο, όπου η προηγούμενη βραχύτερη κόντα παίρνει μεγαλύτερη συναισθηματική βαρύτητα.

Το φινάλε της συμφωνίας (*Allegro*, ρε ελάσσονα, 2/2), σε φόρμα σονάτας, δίνει το κύριο θέμα αμέσως στα τσέλα, κόρνα και κλαρινέτα. (Παρ. 6) Η ομοφωνική, μεγαλόπρεπη δόμηση δίνει στα πρώτα μέτρα του μέρους ένα χαρακτήρα εισαγωγικό. Σύντομα το κύριο θέμα θα έρθει σε *ff* σε όλη την ορχήστρα και θα περάσει σε μίαν άλλη πολύ πιο χαρούμενη ιδέα, μια χαρακτηριστική μελωδία με συχνά όγδοα και ισχυρά των μέτρων. Το δεύτερο θέμα ήρεμο και *espressivo* σε αισιόδοξη λα μείζονα προβάλλεται σε *mf* από τα τσέλα (Παρ. 7), και ύστερα από τα ξύλινα, για να περάσει σε *f*, ελαφρά παραλλαγμένο, σε όλη την ορχήστρα. Μια κόντα με παρεστιγμένους ρυθμούς οδηγεί την έκθεση στο τέλος της.

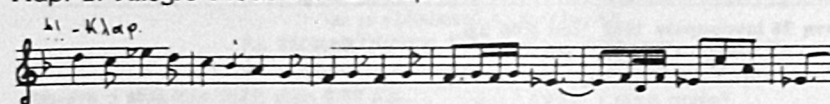
Η ανάπτυξη, αφού ξεκινήσει διακριτικά, διασπώντας αρμονικά τα δύο σκέλη του α' θέματος, περνάει στη ρε ελάσσονα (ξανά η ίδια αρμονική σχέση, όπως και στο πρώτο μέρος της συμφωνίας) και περιλαμβάνει και τα άλλα θέματα που εμφανίζονται στην έκθεση, εκτός όμως από το β' θέμα. Η επανέκθεση έρχεται δυναμικά σε *ff* με το κύριο θέμα. Αφού ξετυλιχτεί το ίδιο υλικό όπως και στην έκθεση, φτάνουμε στην κόντα, που τώρα είναι πολύ πιο διευρυμένη. Με στοιχεία απ' όλα τα θέματα του μέρους και μια έντονη τελευταία διατύπωση του κυρίου θέματος, το έργο ολοκληρώνεται θριαμβευτικά στη ρε μείζονα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Παρ. 1 Allegro Moderato: Κύριο θέμα

Παρ. 2. Allegro Moderato: Β' θέμα

Παρ. 3. Poco Adagio

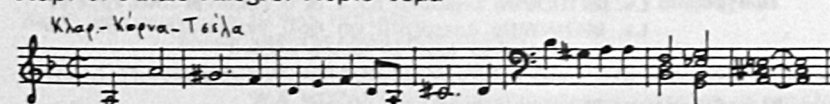
Παρ. 4. Scherzo

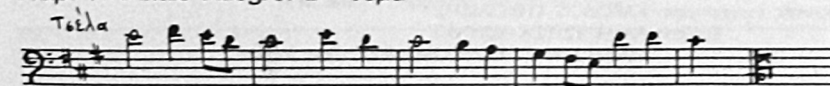
Παρ. 5. Trio

Παρ. 6. Finale Allegro: Κύριο θέμα

Παρ. 7. Finale Allegro: Β' θέμα

Κώστας Γριμάδης

Σημειώσεις

1. Η αρίθμηση των συμφωνιών του Ντβόρζακ είναι μπερδεμένη. Η πραγματική χρονολογική σειρά που συνέθεσε ο Ντβόρζακ τις 9 συμφωνίες του είναι: α) σε ντο ελάσσονα και β) σε σι ύφεση μείζονα, 1865, ανέκδοτες, γ) σε μι ύφεση μείζονα, 1873, δ) σε ρε ελάσσονα, 1874· και οι δυο εκδομένες μετά το θάνατό του, ε) αρ. 3, σε φα μείζονα, 1875, στ) αρ. 1 σε ρε μείζονα, 1880 ζ) αρ. 2, σε ρε ελάσσονα, 1884-85, η) αρ. 4 σε σολ μείζονα, 1889, θ) αρ. 5 σε μι ελάσσονα («Του Νέου Κόσμου»), 1893.

2. Donald Francis Tovey: Essays in Musical Analysis Oxford University Press, 2ος τόμος, σελ.94.

3. Louise Cuyler: The Symphony, Harcourt Brace Jovanovich, Inc., σελ. 158.

4. Hansjürgen Schaefer (εκδ.): Konzertbuch. Orchestermusik, τόμος 1ος, σελ. 489-90.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πέμπτη 26 Ιανουαρίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΡΙΚΟΛΙΔΗΣ

Σολίστ: JULIA CANEVA

CONSTANTIN CANEV (δύο πιάνο)

Πρόγραμμα: J.S. BACH: Κοντσέρτο για δύο πιάνο και ορχήστρα, σε ντο ελάσσονα.
Α' εκτέλεση.

F. ROULENC: Κοντσέρτο για δύο πιάνο και ορχήστρα, σε ρε ελάσσονα. Α' εκτέλεση.

M.P. MUSSORGSKY: Εικόνες από μία Έκθεση.

Πέμπτη 2 Φεβρουαρίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: ΑΛΚΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ

ΧΟΡΩΔΙΑ ΦΙΛΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πρόγραμμα: F. MENDELSSOHN-BARTHOLODY: «Lobgesang» για σόλο φωνές, χορωδία και ορχήστρα, έργο 52. Α' εκτέλεση.

Πέμπτη 9 Φεβρουαρίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: ΑΛΚΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ

Σολίστ: GIUSEPPE BRUNO (πιάνο)

Πρόγραμμα: Χ. ΔΕΛΛΑ: Ελληνική εισαγωγή.

W.A. MOZART: Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα, αρ. 25 σε ντο μείζονα, K.V. 503. Α' εκτέλεση.

R. SCHUMANN: Συμφωνία αρ. 2 σε ντο μείζονα, έργο 61.

Πέμπτη 16 Φεβρουαρίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: ΛΟΥΚΑΣ ΚΑΡΥΤΙΝΟΣ

Σολίστ: ΤΑΤΣΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ (βιολί)

ΦΙΤΑ ΒΑΛΕΝΤΗ (ταέλο)

ΑΡΗΣ ΓΑΡΟΥΦΑΛΗΣ (πιάνο)

Πρόγραμμα: L.v. BEETHOVEN: Συμφωνία αρ. 4, σε σι ύφεση μείζονα, έργο 60.

L.v. BEETHOVEN: Κοντσέρτο για βιολί, βιολοντσέλο, πιάνο και ορχήστρα, έργο 56, σε ντο μείζονα.

Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: ΚΑΡΟΛΟΣ ΤΡΙΚΟΛΙΔΗΣ

Σολίστ: ANNA ΤΣΙΤΣΑ-ΚΟΥΝΙΟ

ΜΑΙΡΗ ΜΑΝΩΛΕΔΑΚΗ-ΜΑΝΕΣΗ (δύο πιάνο)

Πρόγραμμα: ΧΡ. ΣΑΜΑΡΑ: Απολογία II, για μικρή ορχήστρα.
Α' εκτέλεση.

W.A. MOZART: Κοντσέρτο για δύο πιάνο και ορχήστρα, σε μι ύφεση μείζονα, K.V. 365.

ΣΥΜΦΩΝΙΚΟΙ ΧΟΡΟΙ από δύο αιώνες.

Πέμπτη 2 Μαρτίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: **ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΒΑΛΙΕΡΑΤΟΣ**

Σολίστ: **DANIEL KIENTZY** (σαξόφωνο)

Πρόγραμμα: FR. SCHUBERT: Συμφωνία αρ. 3, σε ρε μείζονα

V. d' INDY: Choral Varie, για σαξόφωνο και ορχήστρα, έργο 55,
Α' εκτέλεση.

A. GLAZUNOV: Κοντσέρτο για σαξόφωνο και ορχήστρα εγχόρδων
σε μι ελάσσονα, Α' εκτέλεση.

P.I. TSCHAIKOWSKY: Σουίτα «Καρουθραούστης», έργο 71a.

Πέμπτη 9 Μαρτίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: **ΒΥΡΩΝ ΦΙΔΕΤΖΗΣ**

Σολίστ: **ANGEL STANKOV** (βιολί)

YOSIF RADIONOV (βιολί)

Πρόγραμμα: A. ΜΑΚΡΗ: Παραλλαγές και τραγούδι, Α' εκτέλεση.

B. MARTINU: Κοντσέρτο για δύο βιολιά και ορχήστρα, Α' εκτέλεση.

J. BRAHMS: Συμφωνία αρ. 3, σε φα μείζονα, έργο 90.

Πέμπτη 16 Μαρτίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ**

Σολίστ: **ΙΟΥΖΑ ΙΟΚΑΙΙΣΕΚ** (πιάνο)

Πρόγραμμα: A. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΥ: Βυζαντινή Μελωδία.

E. GRIEG: Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα, σε λα ελάσσονα,
έργο 16.

F. MENDELSSOHN - BARTHOLDY: Συμφωνία αρ. 4, σε λα μείζονα,
έργο 90, «Ιταλική».

Πέμπτη 23 Μαρτίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: **ΑΛΚΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ**

Σολίστ: **MARC GRAUWELS** (φλάουτο)

Πρόγραμμα: P. UYTTEBROUCK: Κοντσέρτο για φλάουτο, Α' εκτέλεση.

W.A. MOZART: Κοντσέρτο σε σολ μείζονα για φλάουτο και ορχή-
στρα.

L.v. BEETHOVEN: Συμφωνία αρ. 6, σε φα μείζονα έργο 68, «Ποιμενική».

Πέμπτη 30 Μαρτίου 1989, ώρα 9.00 μ.μ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής ορχήστρας: **FLORAN HOLLARD**

Σολίστ: **ΜΕΡΟΠΗ ΚΟΛΛΑΡΟΥ** (πιάνο)

Πρόγραμμα: C.M. von WEBER: «Ελεύθερος Σκοπευτής», Εισαγωγή.

W.A. MOZART: Κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα, σε ντο ελάσ-
σωνα Κ.V. 491.

F. SCHUBERT: Συμφωνία «Ημιτελής».

Εισιτήρια για τις συναυλίες πωλούνται από το ταμείο του Δήμου της πλατείας
Αριστοτέλους, τηλ. 234-073 και το απογευμα της συναυλίας από το ταμείο της
αίθουσας του Α.Π.Θ. (6.00 - 9.00 μ.μ.).

Συνδρομές, στα γραφεία της Κ.Ο.Θ.

Φωτοστοιχειοθεσία-εκτύπωση-βιβλιοδεσία: «Παρατηρητής» Ανώνυμη Εταιρεία
Εκδόσεων, Αλ. Σταύρου 15, τηλ. 927685, 938427, Θεσσαλονίκη
Φωτογραφία Εξωφύλλου: Διογένης Νικολέρης - Χρήστος Νικολέρης.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διευθυντής: ΑΛΚΗΣ ΜΠΑΛΤΑΣ

Μόνιμος Αρχιμουσικός

Κάρολος Τρικολίδης

Α΄ ΒΙΟΛΙΑ

Κοντσερτίνο:
Κοσμάς Γαλιλαίας
Κων/νος Πατσαλίδης
Μίκης Μιχαηλίδης
Γαλάτεια Μπαλτά
Φάνης Καπλανίδης
Χριστόδουλος Πετικάκης
Ντάρια Κάτσιου
Στάθα Γκουτζίκια
Μαρία Σουέρεφ
Μαρία Δρούγου
Νεοκλής Νικολαΐδης
Φώτω Θεοφάνους

Β΄ ΒΙΟΛΙΑ

Ελευθέριος Αγγελόπουλος
Νικόλαος Αρχοντής
Αλέξανδρος Δοϊτσίνης
Ελένη Μυρίδου
Παρασκευή Μπακατσή
Στέλλα Παπαδοπούλου
Μίμης Τοπτσίδης
Ανθή Τζίμα
Πολυξένη Χαριζοπούλου

ΒΙΟΛΕΣ

Οδυσσέας Κουζώφ
Κυριάκος Πάτρας
Γεώργιος Μαυρομουστάκης
Γεώργιος Καμένος
Νικόδημος Δέλλιος
Ειρήνη Παραλίκια
Γεώργιος Καδόγλου
Στέφανος Διαμαντής
Φελίτσια Ποπίκα

ΒΙΟΛΟΝΤΣΕΛΑ

Εμμανουήλ Καζαμπάκας
Ζώρα Γκίριτς
Ρένος Μπαλτάς
Κατερίνα Δημητρακοπούλου
Γεώργιος Μανώλας
Ανθή Αικατερίνη
Αγγελος Ντοροφτέι

ΚΟΝΤΡΑΜΠΑΣΑ

Γεώργιος Γράλιτσας
Αναστάσιος Μαυρουδής
Λάσκαρης Θεοδωρίδης
Αλέξανδρος Αδαμόπουλος
Αναστάσιος Τοπούζας
Πολύβιος Καρατζίβας
Ελένη Μπουλασίκη

ΦΛΑΟΥΤΑ

Πέτρος Σουσαμόγλου
Γεώργιος Κανάτσος
Νίκος Κουκής

ΟΜΠΟΕ

Μπάτκο Άνταμ
Μιχαήλ Ντοροφτέι
Νικόλαος Καλπαξίδης
Θωμάς Μητριζάκης

ΚΛΑΡΙΝΕΤΑ

Κοσμάς Παπαδόπουλος
Πόλλα Σμιθ
Δημήτριος Κισλάς
Χρήστος Γραονίδης

ΦΑΓΚΟΤΑ

Νικόλαος Δαναηλίδης
Αγγελος Πολίτης
Βασίλης Ζαρόγκας
Μαλίνα Ιορδανίδου
Γεώργιος Πολίτης

ΚΟΡΝΑ

Θεόδωρος Ζαρίμπας
Εμμανουήλ Ιορδανίδης
Δημήτριος Αλεξιάδης
Βασίλειος Βραδέλης
Νίκος Δραγομάνοβιτς
Κλεάνθης Ζαρίμπας

ΤΡΟΜΠΕΤΕΣ

Ευάγγελος Γκεμιτζής
Ιωάννης Σισμανίδης
Σπύρος Παπαδόπουλος
Γεώργιος Αβράμογλου
Δημήτρης Κορατζίνος

ΤΡΟΜΠΟΝΙΑ

Ιγνάτιος Μαυρίδης
Δημήτριος Νέτσakas
Φώτης Δράκος
Βαγγέλης Μπαλτάς

ΤΟΥΜΠΑ

Γιώργος Τηνιακούδης

ΤΥΜΠΑΝΑ-ΚΡΟΥΣΤΑ

Κων/νος Γρηγοριάδης
Ιωάννης Ιωσηφίδης
Κων/νος Χανής
Ελευθέριος Αγγουριδάκης
Αναστάσιος Βασιλειάδης

ΠΙΑΝΟ

Ελεονώρα Λουκίδου